

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי כ"ב טבת תשע"ח | דף היומי בבלי: שבועות מב.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן ר"צ עד תחילת סימן רצ"א. | לוח יומי מקוצר: עמוד ס"ז סימן ר"צ.
מוסר: פרק ט"ז ועתה אחי ראה עד תחילת פרק י"ז.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ב משנה ח עד משנה ט 'רבי שמעון אומר'.

הדף היומי בהלכה

מהו המספר המינימלי של ברכות שמברכים בשבת?

והמוציא: וארבע ברכות של ברכת המזון, שתי ברכות בקידוש הלילה, ואחת בקידוש היום.
על ברכות אלו נוספות ברכות 'אשר יצר', וחובה להשלים את מספר מאה הברכות על ידי
אכילת מאכלים נוספים, וברכות הריח.
[שו"ע רצ, א, ומשנ"ב ב; ביאורים ומוספים דרשו, 1, 2 ו-4]

דוד המלך עליו השלום תיקן לברך בכל יום מאה ברכות. בשבת מברך כל אדם לפחות שמונים
ברכות: שבע ברכות קריאת שמע של ערבית ושחרית, עשרים ושמונה ברכות בארבע תפילות
העמידה, ברכת 'המפיל', שמונה עשרה ברכות השחר (ולחותמים בְּשֵׁם את ברכת 'לעולם יהא
אדם' - נוספת ברכה); שלוש ברכות התורה, ויש אומרים שהן נחשבות לשתיים בלבד; ברכת
הציצית, 'ברוך שאמר' וישתבח; שש ברכות בכל אחת משלוש הסעודות - 'על נטילת ידיים'

הדף היומי בהלכה

הברכות שבסעודה שלישית – 'שייכות' לשבת או ליום ראשון?

כמו כן, את מאה הברכות מונים לכל יום מתחילת הלילה שלפניו, ונחלקו
פוסקי זמננו לענין המסיים סעודה שלישית במוצאי שבת, אם ברכותיה 'שייכות'
לברכות של שבת או של יום ראשון. וספק זה נוגע גם בשאר ימות השבוע,
לאילו המתפללים תפילת ערבית מבעוד יום – לאיזה יום שייכות ברכותיה.
[ביאורים ומוספים דרשו רצ, 1, 3 ו-4]

כאמור, בשבת יש להשלים את מספר מאה הברכות על ידי אכילת מאכלים
נוספים מעבר לסעודות השבת, וברכות הריח. ואסור לגרום ליברכה שאינה
צריכה לצורך זה. ובשעת הדחק ניתן לצאת ידי חובה בשמיעת הברכות בקריאת
התורה וההפטרה, ואף באמירת 'אין כאלקינו'.
ונחלקו הפוסקים בנוגע לאדם שמסיבה כלשהי אינו יכול להשלים בשבת עד
למאה ברכות – אם יש ענין בכך שירבה בברכות כפי יכולתו.

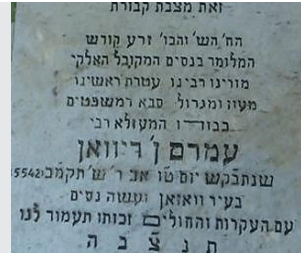
הדף היומי בהלכה

מה שואל הקב"ה את הנשמה היתרה כשהוזרת במוצאי שבת?

חידוש חידשה בעולם התחתון בשבת; והפליגו שם בזוהר במעלת המחשד
חידושי תורה בשבת.
ומי שאין באפשרותו לחדש חידושים, ילמד דברים חדשים. ויש שכתב
שהמחדש בדעתו איזו הנהגה טובה בעבודת השי"ת, שיתנהג בה במשך ימות
השבוע – מעלת חידוש זה כמעלת חידושי תורה נשגבים.
[שו"ע רצ, ג ו-ז; ביאורים ומוספים דרשו, 7-8]

אמרו חכמינו ז"ל: "לא ניתנו שבתות אלא לעסוק בהם בדברי תורה", כלומר,
שאף אלו שבימות החול אינם מרבים לעסוק בתורה, יהיה להם פנאי בשבת
לעסוק בה. ועל פי הקבלה, גדולה מעלת לימוד התורה בשבת פי אלף ממעלת
הלימוד בימות החול.
וכתבו הפוסקים שמצוה לחדש בשבת חידושי תורה, על פי דברי הזוהר הקדוש,
שכאשר הנשמה היתרה עולה לשמים במוצאי שבת, שואל אותה הקב"ה איזה

"צאצא אני למשפחה מיוחסת", סיפר היהודי לרבי עמרם דיוואן זי"ע, "ובוש אני לקבץ נדבות בין אחי היהודים". נתן לו רבי עמרם את גלימת השבת שלו, וזו נמכרה מיד לאחד מעשירי פס שהרבה במחיר

הרב אברהם פוקס

עניות גדולה שררה בעיר הקודש חברון, החליטו פרנסי העיר לשגר שליח שיערוך בין היהודים העשירים במרוקו מגבית לטובת עניי חברון, למטרה זו נבחר הצדיק רבי עמרם דיוואן זצ"ל, מרבני חברון. בשהותו בעיר פס שבמרוקו בא לרבי עמרם יהודי עני וסיפר בכאב על מצוקתו: עומד הוא להשיא את בנו עם כלה יתומה ואין בידו פרוטה להוצאות החתונה והנדוניה. "צאצא אני למשפחה מיוחסת", סיפר היהודי לצדיק, "ובוש אני לקבץ נדבות בין אחי היהודים". רצה רבי עמרם לעזור ליהודי היקר, אך נבצר ממנו להעניק לו ממון מכיון

שהכסף שהיה ברשותו נועד כולו לעניי ארץ ישראל. נתן אפוא רבי עמרם ליהודי את גלימת השבת שלו, כי הבין שחפץ של מצוה ימכר ודאי במחיר הגון. העני הפיץ את הידיעה כי ברשותו חפץ של מצוה של הצדיק הקדוש, והגלימה המפוארת נמכרה מיד לאחד מעשירי פס שהרבה במחיר. לאחר ימים ספורים ערך העני חתונה מפוארת לבני הזוג. הצדיק רבי עמרם קרן מאושר על הזכות הגדולה שנפלה בזכותו לקיים מצוה כה חשובה של הכנסת כלה, הוא לא הצטער כלל כי נאלץ ללבוש גלימת יום חול בשבת. הוא ידע שמהמצוה נארג לו לבוש רוחני-לבוש לנשמה! (מאורות השבת)

פניני הפרשה

כשהחל הנשיא בוש יורד בסקרים, הזהירו מביני דבר כי הבעת תמיכה בו עלולה להתפרש כהתערבות בבחירות. נכנס ר' אורי לופוליאנסקי פעם נוספת למרן הגרי"ש אלישיב לשואלו..

ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן קח מטף ונטה ידה על מימי מצרים (שמות ז, יט) וברש"י: "לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים, ולקה על ידי אהרן". מעשה שאירע באחד הישובים ביהודה ושומרון: חמור התקרב לשער הישוב, וננשך על ידי אחד הכלבים ששמרו שם. כשנפל החמור ארצה התברר כי היה ממולכד בחמור נפץ רב, ונמנע אסון כבד בס"ד. כאשר באו אנשי היישוב לדון בעניינם עם הגרי"ז זילברשטיין שליט"א וסיפרו לו את שאירע, יעץ להם לאתר את הכלב ולהעניק לו את נבלת החמור - משום הכרת הטוב... ומעשה נוסף: כשהנשיא בוש ביקש להיבחר לתקופת כהונה שניה, ביקשו מקורביו מראש עיריית ירושלים הרב אורי לופוליאנסקי להשתתף בסרטון קצר עבור מערכת הבחירות הסוערת: לעמוד על חומות ירושלים ולהודות לנשיא האמריקאי על תמיכתו האיתנה בישראל.

עלה ר' אורי לשאול את מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ונענה: "ודאי, יש לנו חובת הכרת הטוב כלפיו!". נקבע זמן לצילום, ובינתים החל הנשיא יורד בסקרים, ומביני דבר הזהירו שהבעת תמיכה בו עלולה להתפרש כהתערבות בבחירות, וכי המתחרה שיזכה יתנקם בישראל. עלה ר' אורי שוב למרן הגרי"ש ושאלו, אך מרן זצ"ל לא הבין את השאלה: "ואם הוא יורד בסקרים, ואם לא יבחר - האם נפגמת הכרת הטוב שלנו כלפיו? אלא מאי", הוסיף, "חושש אתה שזה עלול להתפרש כהתערבות? הלא אינך נציג ממשלתי ואינך מביע עמדה רשמית, מדבר אתה כראש עיריית ירושלים ומביע הכרת טובה?!" (להתעדן באהבתך)

קנין חכמה - פרקי אבות

סיפר הגר"פ פרידמן שליט"א, שבכל פעם בגמר שירתו היה ר' יחזקאל בא להודות לו מקרב לב ולברכו בברכת 'יישר כוח', מבלי שכלל יהיה ניתן להרגיש עליו שפעם היתה זו 'חזקה' שלו

עין טובה (אבות ב ט)

בימים הנוראים של שנת תשמ"ג, לא עלתה בידו של החסיד רבי יחזקאל הלוי מאנדל זצ"ל, מחשובי חסידי בעלזא, לגשת כבימים ימימה לשמש כשליח ציבור בבית המדרש הגדול בירושלים בצלו של כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א. גם את 'חזקות' האחרות שהיו בידו עזב באותה עת, ומאותו הטעם.

סיפר הגאון רבי פנחס פרידמן שליט"א, ראש הכוללים דחסידי בעלזא, שזכה לרשת כמה מ'חזקותיו' של רבי יחזקאל כדוגמת שירת 'הערב נא' ושירת 'תמניא אפי' בחנוכה - שבכל פעם בגמר שירתו היה רבי יחזקאל בא להודות לו מקרב הלב ולברכו בברכת 'יישר כוח', מבלי שניתן יהיה כלל להרגיש עליו שפעם היתה 'חזקה' זו שייכת לו.

שאל הגר"ח קנייבסקי את האברך שאלה מהגמרא בזבחים, אולם הלה ידע לענות. אמר לו רבנו: "כנראה אינך חושב בלימוד. תהיה שקוע בלימוד - לא יהיו לך שאלות כאלו!"

ויכבד את לבו (שמות ט ז)

ועדיין לא נחה דעת רבנו ושאלו שאלה מהגמ' בזבחים, אי מפגלין בהקטרת אימורין, והלה ידע לענות. אמר לו רבנו: "כנראה אינך חושב בלימוד. תהיה שקוע בלימוד, לא יהיו לך שאלות כאלו!" ואח"כ הסביר רבנו, שמי שיושב ולומד בהתמדה כראוי לא יתכן שיהיו לו שאלות באמונה!

(ע"פ מנחת תודה)

בא אברך לפני מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א והושיט לו פתקה, בה התאונן על כי יש לו ספיקות באמונה. הגיב רבנו בתקיפות - שלא כדרכו - ואמר: "כנראה שאינך לומד תורה!" התפלא האברך ואמר: "אני לומד". שאלו רבנו: "מתי אתה לומד?", והלה השיב - "בסדר א' ובסדר ב', וגם בסדר ג'". הוסיף מרן ושאלו: "מה אתה לומד כעת?", וענה האברך: "קדשים".

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

האם מותר לעשות אסיפת מורות כאשר כלל המורות דנות על כל בת, ויתכן שמורה למקצוע מסוים תשמע גנות על בת שאינה טובה במקצוע אחר, על אף שיש אפשרות למנוע זאת על ידי שהמחנכת תשב עם כל מורה מקצועית לחוד

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

רכילות [אלא אם כן הוא יודע שאם יזהירו שלא לספר למוכר, הוא ישמע בקולו]. הרי לנו עוד הפסד, כאן בעולם הזה, כתוצאה מעוון רכילות. לקונה ירא שמים השומר על לשונו מותר לספר, וכך הוא יוכל להציל את ממונו, ואילו הרכלן הפסיד, משום שאסור לספר לו.

בביאורים ומוספים של 'דרשו' מציינים, שלעיל לגבי נידון דומה - לספר לאדם שפלוגי גזל אותו וכו', לא הסתפק החפץ חיים' אלא כתב להדיא שאם הנגזל הוא רכלן אין כל היתר לספר לו! מדוע אם כן במקרה שלפנינו כתב הח"ח שהדבר צריך עיון? ומביאים את הסברו של בעל 'עלי באר' לחלק בין המקרים, ששם מדובר על גניבה ממש, שזה דבר גנאי, ואילו כאן מדובר על מכירה ביוקר וכדו' שאין בזה גנות כל כך, ולכן הסתפק החפץ חיים.

אגב התנאי של 'תועלת' שהוזכר כאן, מובא ב'ביאורים ומוספים' נידון בענין אסיפת מורות כפי שמצוי בסמינרים, שיושבות יחד כל המורות ודנות על כל בת, כאשר ייתכן שמורה למקצוע מסוים תשמע גנות על בת שאינה טובה במקצוע אחר, ויש אפשרות למנוע זאת על ידי שהמחנכת תשב עם כל מורה מקצועית לחוד, אלא שלפעמים על ידי הדיון בין כל המורות יחד תצא מסקנה ברורה וטובה יותר מפני ש'תשועה ברוב יועץ' - דעת הגר"ח קנייבסקי שכל מה שתועלת מותר; ואכן כשברור שאין תועלת בשמיעת מורה מסויימת, וכגון שהדיון הוא לגבי בת שאינה תלמידה שלה, דעת הגר"ח אלישיב שאם אין לה תועלת בכך אף לאחר זמן, ראוי שלא תשמע.

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים, אנו למדים על מצווה נדירה יחסית. בתורה נאמר 'מדבר שקר תרחק; אולם ישנם מצבים שבהם אמירת דבר שבעינינו אינו אמת - לא רק שאין בה איסור אלא אדרבה, היא מצווה. כלפי מה הדברים אמורים? אדם קנה חפץ, והמוכר רימה אותו - בדמי המקח או בטיב הסחורה וכדו', אולם זהו מצב שבו על פי דין תורה אין הקונה יכול לחזור בו ולבטל את המקח - אסור לומר לו שהמוכר רימה אותו או שהסחורה גרועה או יקרה וכו', כיון שאין בזה כל תועלת עבורו. ולא זו בלבד, אלא אף מצווה לשבח בעיניו את המקח, ואין בזה איסור משום 'מדבר שקר תרחק; וכמו שאמרו חז"ל בכתובות: "הרי שלקח מקח רע מן השוק וכו', הוי אומר ישבחנו בעיניו".

ומה הדין במקרה שבו על פי דין תורה כן יכול הקונה לבטל את המקח ולהחזיר לעצמו את כספו? כאן יהיה מותר לומר לו, בהצטרף מספר תנאים: שלא יגדיל בסיפורו את העוולה יותר מדי; שיתכוון לתועלת, ושבאמת תהיה תועלת - וכגון, אם הקונה איננו 'טיפוס' שילך לתבוע את המוכר, אסור לספר לו, כי ממילא לא יעשה מאומה; וכן, אם הוא משער שהמוכר ישמע לתוכחתו, עליו לנסות להוכיחו קודם.

וישנו תנאי נוסף: אם הוא יודע שהקונה הוא אדם שהולך רכיל, ויספר למוכר שפלוגי אמר לו כך וכך אודות הסחורה שקנה וכו' - כותב החפץ חיים: "צריך עיון אם מותר לספר לאיש כזה את האמת", מפני שהוא מכשיל אותו באיסור

והכבוד הזה הוא נורא מאוד, שהקב"ה בעצמו יטייל עמו בגן עדן, וכמה מתכבד האדם על ידי זה לפני ריבואות מלאכים ונשמות, בראותם שהאדם נשא חן בעיניו כל כך

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

ואפילו אם יזכה לזה הוא רק לפי שעה, וגם מצוי כמה פעמים שמתבטל הכבוד אף בימי חיי המלך, כגון שהולך למלחמה ואינו מצליח או שנעשה חולה, או שהמליכו את בנו של המלך והוא אינו נושא חן בעיניו - ועם כל זה, בני אדם נותנים נפשם אולי יזכו לכבוד המדומה הזה; אם כן, כמה אנו צריכים להתחזק למצות מלך מלכי המלכים הקב"ה ולעמול בתורתו, אשר על ידי זה בודאי יזכה לכבוד גדול, אשר הקב"ה בעצמו יכבד אותנו, וכדכתיב: **כִּי מִכְבְּדֵי אֶכְבֵּד**. והכבוד הזה הוא נורא מאוד, שהקב"ה בעצמו יטייל עמו בגן עדן, וכמה מתכבד האדם על ידי זה לפני ריבואות מלאכים ונשמות, בראותם שהאדם נשא חן בעיניו כל כך. וגם, הכבוד הזה הוא לא לפי שעה, כי אם לנצח, כי מלכותו של הקב"ה הוא לנצח, וממילא עבדיו שומרי בריתו יהיו גם כן מכובדים ומאושרים לנצח, כי תענוגי עולם הבא הם נצחיים."

[חומת הדת, פרק טז]

"צריך האדם ללמוד ממנהגו של עולם, שבני השרים, אף שיש לאביהם חצרות הרבה ועבדים ושפחות, אף על פי כן תשוקתם ליעס למרחוק, לבית הספר המיוחד לבני השרים, להתרגל שם בעבודת המלך להיות שר לאנשי הצבא, ולפעמים צריך לשהות שם זמן רב ולהתיגע בעבודה. והנה כשישאלנו אחד: למה אתה צריך להתיגע כל כך? וכי בבית אביך יחסר לך שום דבר תענוגי? יענה: תענוג זה, הבל הוא לעומת התענוג אשר עתיד להוולד מיגיעתי, כי אני מקנה לעלות מעלה מעלה, עד שבהמשך הזמן אפשר שאעלה להיות גנרל, ואפשר שמה אעלה עוד להיות שר גדול, ומזה אוכל לעלות למדרגה אשר לא ישנה לה כל תענוג, והוא שהמלך בעצמו יבוא לנסות חילי, וכשאצליח שימצא המלך את אנשי החיל שלמים במלאכתם, בוודאי אשא חן בעיניו ויכבדני נגד כל בני החיל, ויתן לי גודל תשואות חן, והכבוד הזה לא ישנה לו כל תענוג. ועתה אחי, ראה נא ראה! אם הכבוד הזה שהוא אלף ספיקות אם יזכה לזה,

פרשת השבוע

כעשר שנים לאחר פטירתו של ר' יחיאל לדרמן שלח סבא, הסטייפלער זצוק"ל, אל הגאון רבי נתן קופשיץ וביקשו כי ימחול לר' יחיאל לדרמן. הוא בא בחלום לסבא ואמר לו כי המאורע טורד את מנוחתו

הרבנית ר. צביון בתו של מורן הגר"ח קנייבסקי שליט"א מספרת מעשה מופלא על מייסד בית כנסת 'לדרמן' בבני ברק, המלמד על חומרתו של ביטול תורה

מוֹשֶׁה אֵל ה' עַל דְּבַר הַצְפָּרְדְּעִים (שמות ה, ח)

הנץ החמה. השמחה בבית הכנסת היתה רבה - שהרי בלעדינו לא היה מניין... (הדברים נשמעים מוזרים לאור המציאות היום, שבה בית הכנסת שוקק חיים משעה שלוש לפנות בוקר ועד השעות הקטנות של הלילה, ומתקיימים בו עשרות מניינים הכוללים מאות מתפללים).

ר' יחיאל בא לסבא בחלום
ר' יחיאל היה מסור לבית הכנסת ואף טרח בניקיונו במו ידיו. גם אותנו זיכה במצוה: כאשר ראה אותנו משחקות בחצר, היה קורא לנו לסייע ולטאטא את בית הכנסת.

בהקשר זה של נקיון בית הכנסת, ידוע מעשה נורא, המלמדנו על חומרתו הגדולה של עוון ביטול תורה: כעשר שנים לאחר פטירתו של ר' יחיאל לדרמן שלח סבא הסטייפלר, רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצוק"ל, אל הגאון רבי נתן קופשיץ מבית שמש, וביקשו כי ימחול לר' יחיאל לדרמן. התברר כי בבחורות למד רבי נתן בהיכל בית הכנסת, ור' יחיאל ביקשו לצאת כדי שיוכל לנקות כראוי. אחר פטירתו בא ר' יחיאל בחלום לסבא וסיפר לו על כך, ואמר לו כנראה, כי המאורע טורד את מנוחתו. סבא הזכיר לרבי נתן סיפור זה והורה לו לומר בפה כי הוא מוחל לר' יחיאל לדרמן על ביטול התורה שגרם לו.

סיפור זה מלמד על הזהירות הגדולה שעלינו להיזהר בבואנו לבטל לומדי תורה. גם כאשר הסיבה מוצדקת לחלוטין!

אבא שליט"א אף הוא זוכר את ר' יחיאל לדרמן לטובה, והוא נוהג לספר גם 'ווארט' טוב ששמע מפיו: יש מצוות, כגון קריאת שמע, שכשאדם אומר אותן, עליו להשמיען לאוזנו. נשאלה השאלה: מה הדין אם הוא משמיע את אותן אמירות בקול שיוכל להגיע לאוזנו, אולם רעש חיצוני מפריע לו לשומען? כשנשאל אבא שאלה זו, ענה: ר' יחיאל לדרמן כבר הביא לכך ראיה ברורה מהשפתי חכמים, שם נאמר שמשע צעק אל ה' על דבר צפרדעים. מדוע היה לו לצעוק? מסביר השפתי חכמים: מפני שרעש הצפרדעים הפריע לו להשמיע את תפילתו לאוזניו. (למעשה, אין פוסקים כך להלכה).

(מתוך הספר החדש 'בית אמי')

את בית הכנסת שיועד למרן החזון איש, בנה ר' יחיאל לדרמן ז"ל, יהודי יקר ובעל אמצעים שעסק בקבלנות בניין. ר' יחיאל ורעייתו עלו לארץ מפולין לפני השואה, ובמרוצת השנים התקרבו ר' יחיאל לחזון איש ודבק בו בכל מאודו. משנפטר החזון איש, עברו כל אלו שהתפללו עם החזון איש בקביעות לבית הכנסת, ועם הזמן דבק בו שמו של המייסד, והוא מכונה בפי כל 'בית הכנסת לדרמן'.

פעם הלך ר' יחיאל לדרמן עם החזון איש במקום הנקרא היום רחוב דבורה הנביאה. החזון איש הצביע בפניו על גבעת עפר קטנה ואמר לו: "מקום זה - ראוי שתיבנה בו ישיבה!" ואכן, מספר שנים לאחר מכן בנה ר' יחיאל במקום את בניין ישיבת 'בית מאיר'.

הישיבה נוסדה על ידי רבי זלמן רוטברג זצ"ל, תלמידו של הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל וחתנו של רבי מאיר קרליץ זצ"ל, ועל שמו של רבי מאיר נקראה. הישיבה נפתחה מתחילה בבית הכנסת 'לדרמן', אולם מאחר שהמקום היה צר מהכיל, וסדרי הישיבה הפריעו לסדרי בית הכנסת, הועברה לאותו בניין שבנה ר' יחיאל. ר' יחיאל לדרמן עצמו, עזב את עיר מגוריו תל אביב, וקבע את דירתו מעל בית הכנסת. לאחר שנפטר, המשכיה אלמנתו להתגורר במקום עד שנותיה האחרונות. עוד בחייה בנתה בביתה בית כנסת נוסף, הנכלל עתה בהיכל רחב הידיים שבקומה השנייה.

בית הכנסת מכיל כיום מאות מתפללים, אבל באותן שנים היה מספר המתפללים מועט ביותר. עדיין זוכרת אני את ר' יחיאל לדרמן עומד ברחוב, תר אחר עשירי למניין וצועק: 'א צענטער!' 'א צענטער!' (עשירי! עשירי!)...

בין המתפללים הקבועים של מניין הוותיקן בשנותיו הראשונות, היה רבי ביינוש פינקל, ראש ישיבת מיר וחתנו של רבי שמואל גריינמן, שהיה גר אז בקרבת מקום.

סיפר הרב צבי מינקוביץ: "אבי זצ"ל היה ממתפללי מניין הנץ הקבועים. פעם בבינן-הזמנים חפצנו אחי ואני לנסוע לטיול, ומשום כך השכמנו להתפלל עם